C/2024/1571

5.3.2024

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Vplyv vysokých cien energie na poľnohospodárstvo a vidiecke oblasti

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2024/1571)

Spravodajca: **Simo TIAINEN**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	23. 2. 2023
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
	stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	22. 11. 2023
Výsledok hlasovania	48/0/0
(za/proti/zdržalo sa)	
Prijaté v pléne	14. 12. 2023
Plenárne zasadnutie č.	583
Výsledok hlasovania	
(za/proti/zdržalo sa)	182/0/2

1. Závery a odporúčania

1.1. Zvýšenie cien energie a riziká prerušenia dodávok energie boli pre EÚ v uplynulom roku jedným z hlavných problémov. Na úrovni EÚ a členských štátov sa prijalo široké spektrum opatrení. Vysoké ceny energie výrazne ovplyvnili vidiecke oblasti a najmä odvetvie poľnohospodárstva v EÚ.

1.2. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) konštatuje, že Európska komisia a členské štáty zaviedli viacero opatrení na riešenie vplyvu rastúcich cien energie. EHSV konštatuje, že namiesto vnútroštátnych politických reakcií *ad hoc* by členské štáty mali zlepšiť využívanie nástrojov v rámci národných strategických plánov spoločnej hospodárskej politiky (SPP) na riešenie kríz vyplývajúcich z rýchlych zmien na trhu.

1.3. EHSV poukazuje na to, že rýchlo rastúce ceny, a teda aj rýchlo rastúce výrobné náklady predstavujú výzvu pre mechanizmy SPP. EHSV preto navrhuje, aby Komisia zvážila začlenenie proticyklických prvkov do nástrojov SPP po roku 2027.

1.4. EHSV podporuje všetky iniciatívy zamerané na zníženie závislosti od fosílnych vstupov a zdrojov energie. EHSV zdôrazňuje potrebu lepšej súdržnosti politík so zámerom zvýšiť tempo zelenej transformácie, najmä pokiaľ ide o dekarbonizáciu a nefosílne zdroje energie. Popri poľnohospodárskej a vidieckej politike musia aj iné odvetvové politiky vo väčšej miere zohľadňovať tieto ciele.

1.5. EHSV rozhodne podporuje myšlienku, že zmluvné postupy v rámci potravinového dodávateľského reťazca by mali lepšie zohľadňovať vyššie výrobné náklady v prvovýrobe. Zmluvy týkajúce sa potravinového dodávateľského reťazca sú zvyčajne nepružné a dostatočne nezohľadňujú rýchlo sa meniace výrobné náklady. EHSV jasne uvádza, že situáciu treba zlepšiť. Žiada, aby sa zosúladilo rôzne zmluvné právo a zmluvná prax s cieľom zabezpečiť konzistentnosť a efektívnosť medzi členskými štátmi. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné zlepšiť kvalitu štatistických údajov o výrobných nákladoch poľnohospodárov a rozpätiach zisku.

1.6. Vysoké ceny energie ovplyvňujú podnikateľskú a hospodársku činnosť vo vidieckych oblastiach. Neistota znížila motiváciu investovať a zvýšila prahovú hodnotu pre prijímanie pracovníkov. To predstavuje riziko menšieho počtu pracovných príležitostí, najmä vo vzdialených vidieckych a vidieckych oblastiach, kde existujú alternatívne pracovné príležitosti len zriedka. Rozvoj energetickej infraštruktúry podporuje vznik nových pracovných príležitostí a môže tiež vytvárať alternatívne zdroje príjmov pre poľnohospodárske podniky a iných vidieckych prevádzkovateľov.

1.7. EHSV poukazuje na to, že budúcnosť a prosperita vidieckych oblastí majú mimoriadny význam pre potravinovú bezpečnosť, strategickú autonómiu ([1]) a odolnosť Európy, ako aj pre udržateľný energetický mix, ktorý prispieva k energetickej nezávislosti EÚ. EHSV považuje za dôležité zaviazať sa k plneniu cieľov dlhodobej vízie EÚ pre vidiek ([2]). EHSV okrem toho zdôrazňuje význam zachovania a rozvoja vidieckej infraštruktúry v celej EÚ. Riadna a dobre udržiavaná infraštruktúra zlepšuje odolnosť a umožňuje prispôsobovať sa vyvíjajúcej sa kríze.

1.8. EHSV zdôrazňuje, že v záujme dosiahnutia spravodlivej a účinnej energetickej transformácie vo vidieckych oblastiach sa musí uznať a podporovať úloha miestnych a regionálnych energetických spoločenstiev ([3]). EHSV vidí v energetických spoločenstvách mnohé príležitosti a považuje spoločenstvá vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov za obzvlášť zaujímavé z hľadiska vidieka. Spolu s podporou miestnych a regionálnych energetických spoločenstiev sa musí zabezpečiť jednoduchý prístup, byrokratická flexibilita a zníženie administratívnej záťaže. Je dôležité, aby sa tieto typy projektov vo vidieckych oblastiach podporovali aj z fondov EÚ.

1.9. EHSV zdôrazňuje význam úspor energie a energetickej efektívnosti v súkromnej aj verejnej spotrebe. Možno ich dosiahnuť okrem iného prostredníctvom energetickej obnovy budov, investícií do nových strojov, zariadení a technológií, ako aj menej energeticky náročných poľnohospodárskych činností.

2. **Úvod**

2.1. Krutá, nevyprovokovaná, neodôvodnená a nelegitímna vojna Ruska voči Ukrajine vyvolala bezprecedentnú energetickú krízu pre EÚ. Ceny energie začali rýchlo rásť na jeseň roku 2021 a prudko stúpali po vypuknutí vojny koncom februára 2022. Prudký nárast cien energie spôsobil ľuďom a podnikom ťažkosti v celej EÚ. Zvýšenie cien energie a riziká prerušenia dodávok energie boli pre EÚ v uplynulom roku jedným z hlavných problémov a na úrovni EÚ a členských štátov sa prijalo široké spektrum opatrení. EÚ zároveň uskutočňuje ambiciózny prechod na uhlíkovo neutrálne hospodárstvo. Cieľom tohto stanoviska je podrobnejšie preskúmať vplyv vysokých cien energie na odvetvie poľnohospodárstva a vidiecke oblasti a poskytnúť odporúčania na zmiernenie negatívnych vplyvov.

2.2. Vysoké ceny energie mali zásadný vplyv na odvetvie poľnohospodárstva, ktoré je v EÚ jedným zo strategických odvetví, a zároveň kľúčovou súčasťou našich vidieckych oblastí. Poľnohospodárska výroba si vyžaduje veľa energie, či už priamo alebo nepriamo prostredníctvom využívania energeticky náročných výrobných vstupov, najmä hnojív. Nárast cien energií výrazne ovplyvnil náklady na poľnohospodársku výrobu a viedol k zvýšeniu neistoty na trhu. V dôsledku tejto situácie mnohí poľnohospodári čelili zhoršeniu svojej finančnej situácie a ťažkostiam s pokračovaním vo svojej činnosti.

2.3. Mnohé poľnohospodárske činnosti sú sezónne, a preto aj spotreba energie je sezónna. Počas danej sezóny je často ťažké prispôsobiť spotrebu energie zvyšujúcim sa cenám alebo nedostatku energie. Počas vegetačného obdobia je potrebné zavlažovať a vykonávať iné činnosti súvisiace s hospodárením s vodou a včas používať na poliach poľnohospodárske stroje. Prudký nárast cien spôsobuje nepredvídané náklady a môže predstavovať riziko pre likviditu a ziskovosť poľnohospodárskych podnikov a iných vidieckych prevádzok.

([1]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Strategická autonómia, potravinová bezpečnosť a udržateľnosť (Ú. v. EÚ C 105, 4.3.2022, s. 56).
([2]) https://rural-vision.europa.eu/index_sk.
([3]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Energetická a digitálna transformácia vidieckych oblastí (Ú. v. EÚ C 486, 21.12.2022, s. 59).

2.4. Vo vidieckych oblastiach viedli vysoké ceny energie k zvýšeným nákladom na pokrytie základných potrieb, ako sú vykurovanie, elektrina, logistika a doprava. Vidiecke oblasti majú často obmedzený prístup k energetickej infraštruktúre a prepravné vzdialenosti sú často veľké. Situácia predstavuje značnú záťaž pre vidiecke obyvateľstvo a vidiecke spoločnosti. Priemerný príjem vo vidieckych oblastiach je nižší ako v mestských oblastiach ([4]). Obyvatelia vidieka sú vystavení vyššiemu riziku sociálneho vylúčenia a energetickej chudoby. Takisto sa tým sťažilo pôsobenie a konkurencieschopnosť vidieckych podnikov. Vysoké ceny energie skomplikovali vidieckym spoločenstvám prístup k cenovo dostupným a spoľahlivým zdrojom energie. To predstavuje rastúcu hrozbu chudoby na vidieku.

2.5. Rýchle zmeny na trhu majú vplyv na celú spoločnosť. Otrasy na trhoch s energiou sú hlavným zdrojom inflácie v rámci EÚ. Harmonizovaný index spotrebiteľských cien elektriny, plynu a iných palív bol v roku 2022 v priemere o 60 % vyšší v porovnaní s cenovou úrovňou v roku 2020. V poľnohospodárstve bola príslušná zmena cien energií ešte vyššia. Celkové ceny energie v poľnohospodárstve sa za rovnaké dvojročné obdobie zvýšili o 86 % ([5]).

3. **Vplyv vysokých cien energie na odvetvie poľnohospodárstva**

3.1. Tempo zmien pozorovaných na trhu EÚ s energiou v rokoch 2021 a 2022 sa najjasnejšie odráža v zmenách cien zemného plynu. Cena zemného plynu je dostatočným ukazovateľom celkového vývoja cien energie, keďže plyn je hlavným zdrojom energie na vykurovanie a určuje ceny na trhu EÚ s elektrinou. V poľnohospodárstve je zemný plyn dôležitým vstupom pre výrobu dusíkatých hnojív. Vývoj na trhu so zemným plynom spolu s celosvetovým vývojom cien ropy viedol k rýchlemu nárastu cien palív. Súbežný nárast cien ropy a plynu mal na poľnohospodárstvo oveľa väčšie dôsledky.

3.2. V prípade poľnohospodárov je vplyv rastúcich cien energie dôsledkom priamych výrobných nákladov, medzivstupov a spotreby domácností. Celková cena energie v poľnohospodárskej výrobe bola v roku 2022 o 86 % vyššia v porovnaní s rokom 2020. K najväčšiemu nárastu došlo v prípade palív na vykurovanie – ide o nárastom o 225 % v porovnaní s rokom 2020. Porovnateľný nárast cien hnojív bol 142 % a v prípade elektrickej energie predstavoval 72 % ([6]).

3.3. Celkové výrobné náklady v poľnohospodárstve boli výrazne vyššie v dôsledku zvýšených cien vstupov. Pružnosť dopytu po hlavných poľnohospodárskych vstupoch je veľmi nízka, čo naznačuje, že zmeny dopytu sú v porovnaní so zmenami cien menšie.

3.4. Rýchle krátkodobé zmeny cien v poľnohospodárstve často ponechávajú len malý priestor na úpravu v závislosti od odvetvia alebo typu poľnohospodárskej činnosti. Energia a hnojivá tvoria pomerne významný podiel na celkovom využívaní vstupov v poľnohospodárstve. Podľa Eurostatu ([7]) bol podiel energie v poľnohospodárstve EÚ v roku 2022 na úrovni 13,2 %. Okrem toho sa zvýšili ceny iných poľnohospodárskych vstupov.

3.5. V poľnohospodárstve EÚ sa náklady na hnojivá v roku 2022 v porovnaní s rokom 2020 zvýšili o 103 %. Keďže pozorovaný nárast cien je o niečo vyšší v porovnaní so zmenami nákladov, celkové množstvo hnojív použitých vo výrobe bolo v roku 2022 v porovnaní s rokom 2020 nižšie. Na porovnanie, celkové náklady na energiu boli v rovnakom období o 66 % vyššie. Spotreba energie v poľnohospodárstve bola teda v roku 2022 takisto nižšia ([8]).

3.6. Nestálosť cien energie má strednodobé aj dlhodobé dôsledky. V strednodobom horizonte môže nárast výrobných nákladov v dôsledku cien energie viesť k urýchleniu tempa štrukturálnych zmien v poľnohospodárstve, a to tak z hľadiska opúšťania poľnohospodárskych podnikov, ako aj zmien vo výrobe. Tieto vplyvy sú podobné aj tým, ktoré postihujú iné vidiecke podniky. Z dlhodobého hľadiska zvyšujúce sa ceny energií urýchľujú zmeny smerom k účinnejším alebo efektívnejším výrobným postupom, ktoré sú hospodárnejšie z hľadiska prírodných zdrojov alebo vstupov.

([4]) Eurostat Regional Yearbook 2023 (Regionálna ročenka Eurostatu 2021).
([5]) Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_manr/default/table?lang=en), vlastné výpočty.
([6]) Ekonomické účty pre poľnohospodárstvo, Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table?lang=en), vlastné výpočty.
([7]) Ekonomické účty pre poľnohospodárstvo (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table?lang=en).
([8]) Ekonomické účty pre poľnohospodárstvo, (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table?lang=en), vlastné výpočty.

4. **Vplyv vysokých cien energie vo vidieckych oblastiach**

4.1. Špecifické faktory ovplyvňujúce energetickú infláciu sa líšia v závislosti od regiónu, krajiny a individuálnych okolností. Vplyv rastúcich nákladov na energiu je väčší vo vidieckych oblastiach v porovnaní s prímestskými a mestskými oblasťami. Je to zapríčinené najmä vyššími nákladmi na distribúciu a dodávky, obmedzenou hospodárskou súťažou medzi poskytovateľmi energie, výzvami v oblasti energetickej infraštruktúry a tiež dotáciami a politickými rozdielmi.

4.2. Rýchlo rastúce ceny energií a celková vysoká inflácia viedli k zníženiu kúpnej sily spotrebiteľov. Tempo vývoja miezd a príjmov vo všeobecnosti nedokázalo držať krok s rýchlo rastúcou infláciou.

4.3. V roku 2022 bola priemerná spotrebiteľská cena elektriny v EÚ o 44 % vyššia v porovnaní s rokom 2020. Spotrebiteľská cena plynu bola v rovnakom období o 72 % vyššia a tepelnej energie o 24 %. Relatívny podiel celkových výdavkov pripadajúci na spotrebu elektriny, plynu a iných palív sa od roku 2020 do roku 2022 zvýšil ([9]).

4.4. Vysoké ceny energie viedli k vyšším životným nákladom vidieckeho obyvateľstva. To môže ovplyvniť ich schopnosť uspokojiť svoje základné potreby, ako sú vykurovanie, elektrina a doprava. Rastúce ceny energie prispievajú k chudobe na vidieku. Jednotlivci alebo domácnosti si nemôžu dovoliť kúpiť dostatok energie. To môže viesť k obmedzenejšiemu prístupu k spoľahlivému vykurovaniu, chladeniu, osvetleniu a iným základným energetickým potrebám. Energetická chudoba môže mať nepriaznivý vplyv na zdravie, vzdelávanie a celkovú kvalitu života vo vidieckych oblastiach, najmä v prípade zraniteľných skupín obyvateľstva a starších osôb.

4.5. Vysoké ceny energie ovplyvňujú aj podnikateľskú a hospodársku činnosť vo vidieckych oblastiach. Okrem poľnohospodárstva táto situácia zasiahla aj množstvo podnikov pôsobiacich vo vidieckych oblastiach. Neistota znížila motiváciu investovať a zvýšila prahovú hodnotu pre prijímanie pracovníkov. Vysoké ceny energie majú negatívne dôsledky aj na odvetvie cestovného ruchu, ktoré má v mnohých vidieckych oblastiach veľký význam. To predstavuje riziko menšieho počtu pracovných príležitostí, najmä vo vzdialených vidieckych a vidieckych oblastiach, kde existujú alternatívne pracovné príležitosti len zriedka.

5. **Všeobecné pripomienky**

5.1. EHSV konštatuje, že Komisia a členské štáty zaviedli niekoľko opatrení na riešenie vplyvu rastúcich cien energie. Tieto opatrenia zahŕňajú okrem iného mimoriadne podporné balíky pre poľnohospodárov, ktorí boli najviac postihnutí v dôsledku vývoja na Ukrajine v roku 2022 a pretrvávajúcich vysokých vstupných nákladov v roku 2023, zvýšené stropy pre obmedzené sumy pomoci pre poľnohospodárov, flexibilitu a možnú podporu pre podniky postihnuté rastúcimi nákladmi na energiu a dočasné odstránenie ciel na hnojivá s výnimkou hnojív pochádzajúcich z Ruska a Bieloruska. Rastúce ceny energie podnecujú aj investície do alternatívnych zdrojov energie v poľnohospodárstve. Čoraz viac stimulov sa zameriava na zlepšenie presného poľnohospodárstva. Nákladné technológie majú krátkodobú návratnosť a v krátkodobejšom horizonte budú prinášať čoraz väčšie výnosy.

5.2. EHSV podporuje iniciatívy Komisie zamerané na zníženie závislosti od fosílnych vstupov a zdrojov energie. Na základe oznámenia o zabezpečení dostupnosti a cenovej dostupnosti hnojív ([10]) Komisia podporí lepší prístup k organickým hnojivám a živinám z tokov recyklovaného odpadu, najmä v regiónoch, kde je používanie organických hnojív nízke, podporí premenu európskeho priemyslu dusíkatých hnojív na odvetvie založené na amoniaku vyrobenom s použitím vodíka vyrobeného využitím energie z obnoviteľných zdrojov a bezfosílneho vodíka a zabezpečí stabilné a funkčné regulačné prostredie, ktorým sa riadi výroba vodíka s využitím energie z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkového vodíka, čím sa zaistí rýchly rozvoj trhu s hnojivami vyrobenými využitím energie z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkovými hnojivami založenými na vodíku. Európska komisia musí klásť väčší dôraz na podporu používania organických hnojív v budúcej SPP prostredníctvom environmentálnych režimov, ktoré odmeňujú poľnohospodárov.

5.3. EHSV konštatuje, že namiesto vnútroštátnych politických reakcií *ad hoc* by členské štáty mali zlepšiť využívanie nástrojov v rámci národných strategických plánov SPP na riešenie kríz vyplývajúcich z rýchlych zmien na trhu. Z preskúmania ([11]) vyšlo najavo, že len 14 členských štátov vykonáva nástroje na riadenie rizík SPP vo svojich národných strategických plánoch SPP. Tieto nástroje by mali zahŕňať poistenie nákladov alebo iné opatrenia zamerané na náklady. Nástroje, ktoré sú v súčasnosti schválené v rámci plánov, sú predovšetkým doplnkami k systémom poistenia pre prípad strát na úrode alebo iných škôd spôsobených poveternostnými vplyvmi. Existuje však aj jeden príklad nástroja stabilizácie príjmov, ktorý sa používa v rámci schválených národných strategických plánov SPP.

([9]) Spotrebné výdavky domácností, Eurostat, (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_co3_p3/default/table?lang=en), vlastné výpočty.
([10]) COM(2022) 590 final.
([11]) Pracovný dokument Thünen 191a.

5.4. EHSV poukazuje na to, že rýchlo rastúce ceny, a teda aj rýchlo rastúce výrobné náklady predstavujú výzvu pre mechanizmy spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). Priame dotácie SPP sú často odôvodnené ako nástroj na stabilizáciu príjmov poľnohospodárov pre prípad rýchlych zmien na trhu. Súčasná SPP však nemôže dostatočne zohľadniť vplyv rýchlo rastúcich výrobných nákladov na poľnohospodárstvo. EHSV preto navrhuje, aby Komisia zvážila začlenenie proticyklických prvkov s dostatočným financovaním do nástrojov SPP po roku 2027. Proticyklické opatrenia by viac prepojili úrovne podpory s vývojom na trhu a posilnili by záchrannú sieť proti rastúcim nákladom a klesajúcim ziskom.

5.5. EHSV dôrazne podporuje myšlienku, že zmluvné postupy v rámci potravinového dodávateľského reťazca by mali lepšie zohľadňovať kolísanie výrobných nákladov v prvovýrobe. Zmluvy týkajúce sa potravinového dodávateľského reťazca sú zvyčajne nepružné a dostatočne nezohľadňujú rýchlo sa meniace výrobné náklady. EHSV jasne uvádza, že situáciu treba zlepšiť. Žiada, aby sa zosúladilo rôzne zmluvné právo a zmluvná prax s cieľom zabezpečiť konzistentnosť a efektívnosť medzi členskými štátmi.

5.6. Cieľom Európskej zelenej dohody a jej stratégie Z farmy na stôl je obmedziť používanie neorganických dusíkatých hnojív v poľnohospodárstve. Kľúčovým cieľom je znížiť závislosť poľnohospodárstva EÚ od dusíkatých hnojív založených na fosílnych palivách. Posilnenie využívania recyklovaných živín a zdrojov dusíka, ktoré nie sú založené na fosílnych palivách, by bolo prínosom pre životné prostredie a poskytlo by nové podnikateľské a inovačné príležitosti na regionálnej úrovni ([12]). Je to dôležité aj z hľadiska splnenia cieľa uhlíkovej neutrality do roku 2050.

5.7. EHSV zdôrazňuje potrebu lepšej súdržnosti politík s cieľom zvýšiť tempo zelenej transformácie, najmä dekarbonizácie a nefosílnych zdrojov energie. Okrem poľnohospodárskej a vidieckej politiky je potrebné, aby sa tieto ciele viac zohľadňovali aj v iných odvetvových politikách. To si vyžaduje aj lepšie využívanie systémov investičného kapitálu a rizikového kapitálu mimo rozpočtu EÚ. Na zabezpečenie súdržnosti politík by sa overovanie vplyvov na vidiecke oblasti malo uplatňovať na všetky systémy politiky.

5.8. EHSV poukazuje na to, že budúcnosť a prosperita vidieckych oblastí majú mimoriadny význam pre potravinovú bezpečnosť, strategickú autonómiu ([13]) a odolnosť Európy, ako aj pre udržateľný energetický mix, ktorý prispieva k energetickej nezávislosti EÚ. EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby ďalej podporovali vidiecke oblasti pri rozširovaní udržateľnej výroby energie z obnoviteľných zdrojov, a to aj odstraňovaním existujúcich prekážok, decentralizáciou systémov výroby a uskladňovania, posilňovaním energetických sietí a odbornou prípravou kvalifikovaných odborníkov, ako aj podporovaním využívania obnoviteľných zdrojov energie ako prostriedku na prispievanie k energetickej sebestačnosti, diverzifikácii príjmov a boju proti energetickej chudobe a zmene klímy.

5.9. EHSV zdôrazňuje význam zachovania a rozvoja vidieckej infraštruktúry v celej EÚ. Riadna a dobre udržiavaná infraštruktúra zlepšuje odolnosť a umožňuje prispôsobovať sa vyvíjajúcej sa kríze. Základným prvkom infraštruktúry je komplexná širokopásmová sieť vo všetkých vidieckych oblastiach. Širokopásmové pripojenie znižuje potrebu dochádzania do zamestnania, čím sa vytvárajú lepšie podmienky pre prácu na diaľku. Okrem toho zlepšuje prevádzkové podmienky vidieckych podnikov, a tým priamo prispieva k zamestnanosti na vidieku.

5.10. EHSV zdôrazňuje, že energia z obnoviteľných zdrojov a podpora miestnej výroby energie a energetických spoločenstiev sú dôležitou súčasťou dlhodobej vízie EÚ pre vidiek ([14]). EHSV považuje za dôležité zaviazať sa k plneniu cieľov dlhodobej vízie EÚ pre vidiek. V tejto súvislosti EHSV uznáva význam iniciatív, ako je vidiecky pakt ([15]), ktorý posilňuje viacúrovňové riadenie, uľahčuje spoluprácu medzi zainteresovanými stranami a aktívne prispieva k podpore energie z obnoviteľných zdrojov a udržateľnému rozvoju v odvetví poľnohospodárstva a vo vidieckych oblastiach.

([12]) Informačná správa Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Prínosy extenzívneho chovu hospodárskych zvierat a organických hnojív v kontexte Európskej zelenej dohody.
([13]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Strategická autonómia, potravinová bezpečnosť a udržateľnosť (Ú. v. EÚ C 105, 4.3.2022, s. 56).
([14]) Oznámenie Komisie – Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ [COM (2021) 345 final].
([15]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.

5.11. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné uznať a podporovať úlohu miestnych a regionálnych energetických spoločenstiev, aby sa dosiahla spravodlivá a účinná energetická transformácia vo vidieckych oblastiach ([16]). Energetické spoločenstvá sú novými formami výroby a spotreby energie. EHSV vidí mnohé príležitosti v energetických spoločenstvách a považuje komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov za obzvlášť zaujímavé z hľadiska vidieka. Existuje niekoľko príkladov dobre fungujúcich energetických spoločenstiev, ako sú Wildpoldsried ([17]), Elektrizitätswerke Schönau ([18]), Muttersholtz ([19]), Claremorris and Western District Energy Co-Op ([20]).

5.12. Investície do bioplynu, veternej energie, slnečnej energie a inej energie z obnoviteľných zdrojov pomáhajú znižovať závislosť od fosílnych palív a zlepšiť celkovú energetickú sebestačnosť v rámci EÚ. Tieto investície by sa mali posilniť, najmä v poľnohospodárskych podnikoch. Na základe týchto investícií by miestne a regionálne energetické siete mohli stabilizovať trh s energiou a poskytnúť záchranné siete na boj proti otrasom na trhu, najmä pre spotrebiteľov vo vidieckych oblastiach, poľnohospodárov a malé podniky.

5.13. EHSV zdôrazňuje význam úspor energie a zlepšenia energetickej účinnosti. Okrem iných výhod môže úspora energie pomôcť lepšie odolávať budúcim krízam. Existuje veľa možností na úsporu energie, ako sú lepšia izolácia budov, lepšia energetická efektívnosť, inteligentnejšie využívanie elektrickej energie, rôzne možnosti mobility a práca na diaľku. V poľnohospodárstve tieto možnosti zahŕňajú okrem iného presné poľnohospodárstvo, ako aj palivovo a energeticky účinnejšie výrobné metódy, stroje a zariadenia.

V Bruseli 14. decembra 2023

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Oliver RÖPKE

([16]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Energetická a digitálna transformácia vidieckych oblastí (Ú. v. EÚ C 486, 21.12.2022, s. 59).
([17]) Tematická diskusia na tému Vidiecky pakt #1: energie z obnoviteľných zdrojov vo vidieckych oblastiach (https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/rural-pact-1-renewable-energies-rural-areas).
([18]) https://www.ews-schoenau.de/ews/geschichte/.
([19]) Muttersholtz, Territoire à énergie positive.
([20]) https://claremorris-energy-coop.com/.